

АРХІВИ

ЛИСТ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ ЗАКАРПАТСЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ СПУ ІВАНА ЧЕНДЕЯ ВІД 4 ЖОВТНЯ 1955 РОКУ НА ЗАХИСТ ЗАКАРПАТСЬКИХ ЛІТЕРАТОРІВ

Досліджуючи проблематику становлення незалежної преси Закарпаття другої половини ХХ століття, я знайшов в Державному архіві Закарпатської області підшивку протоколів, що стосуються діяльності Закарпатського відділення Спілки письменників України, накази, постанови про роботу спілки, численні листи-прохання видати додатковими накладками літературу агітаційно-пропагандистського характеру. Уваги заслуговує лист від 4 жовтня 1955 року першому секретарю Закарпатського обкому партії Вашу І.М. відповідального

секретаря відділення СПУ І. Чендея (ДАЗО, фонд №1, оп.5, справа №205, стор 77-78). Це лист на захист літераторів Закарпаття О. Маркуша, Ю. Керекеша та А. Копинця.

Лист було направлено І.М. Вашем на розгляд т. Мазаньку із резолюцією «Розглянути питання по суті і дати свої пропозиції». Інформація, яка міститься у біобібліографічному покажчику І.В.Хланти «Літературне Закарпаття у ХХ столітті», дає підстави стверджувати, що питання були вирішені позитивно.

Закарпатське відділення Спілки радянських письменників України

4 жовтня 1955 р.

Першому секретарю Закарпатського обкому партії тов. Вашу І.М.

Беручи до уваги кращого використання літературних сил, які маємо в області, хочу коротко викласти дані про літераторів, що живуть у районах, а також висловити свої пропозиції.

1. Олександр Маркуш – письменник з великим літературним стажем і доробком. Працює бухгалтером Хустської міжрайонної контори сільгосппостачу. Добрий знавець угорської мови, який досі погано використовується для перекладів як з угорської мови на українську, так з української на угорську. Вважаю необхідним залучити Маркуша до активної перекладацької роботи. Маркуш живе в приватній квартирі, за яку платить вісімдесят карбованців з своєї невеликої ставки бухгалтера. Доречно і необхідно було б поставити питання про надання Маркушу в Хусті (де він постійно живе) комунальної квартири. На мою думку, Маркуш людина, яка заслужила, щоб діставати пенсію. Вчитель і працівник органів народної освіти в минулому, Маркуш в силу різних обставин залишився без пенсії. Думаю, що місцеві органи влади могли б вирішити питання, щоб один з найстаріших письменників області (Маркушу шістьдесят чотири роки) дістав пенсію.¹

2. Юрій Керекеш – молодий літератор, прозаїк, вчитель з села Н.Бистрий, на Хустщині. Має закінчену вищу освіту, знає кілька мов – чеську, угорську, звичайно, крім знання української і російської. Доречним було б використати Ю. Керекеша на роботі редактора в обласному книжковому видавництві. На мою думку, в особі Керекеша видавництво мало б доброго працівника.²

3. Антон Копинець – учитель з Волівця. Молодий літератор, поет. Вірші надруковані в районній газеті «Радянська Верховина» свідчать про добрий хист Копинця. Три роки Копинець працював в редакції газети, зарекомендував себе добрим журналістом. Зараз Копинця знято з роботи в газеті за наказом першого і зокрема, другого секретаря, Воловецького району. Причина, по якій знято з роботи не варта того, щоб Копинця усувати з посади, яку він займав. Вважаю неприпустимим факт, коли молодий журналіст, літератор-початківець з перспективою з-за якихось перших працівників (нехай відповідальніших) райкому усувається з роботи. На мою думку з Копинця можна виховати прекрасного журналіста, хорошого літератора, і я прошу сприяти, щоб він потрапив знову на роботу за покликанням.³ Те, що він учителював зараз сталося, внаслідок того, що він був знятий з роботи.

¹Для покращення матеріального становища О.Маркуша було зініційовано гонорарне видання збірки його книги «Мараморські оповідання» (Ужгород, 1955).

² Твори Ю.Керекеша з 1956 року друкуються на сторінках альманаху «Радянського Закарпаття» та в республіканських журналах «Дніпро», «Піонерія», а пізніше в журналах «Україна», «Жовтень», «Всесвіт». З 1959 року за клопотанням обласної письменницької організації переведений до Мукачева і призначений вихователем школи-інтернат. З 1970 до 1981 року працював на посаді літературного консультанта закарпатського відділення СПУ.

³ Лист посприяв тому, що поезії А.Копинця почали друкувати на сторінках обласних газет, в альманахах «Радянське Закарпаття», «Карпати». 1960 р. вийшла його поетична збірка «Моя весна».

*До друку підготував Віталій Завадяк,
викладач кафедри журналістики УжНУ*